

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ATATÜRK'ÜN 100. DOĞUM YILINA ARMAĞAN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXIV

Yayın Komisyonu

Prof. Dr. Hüseyin ATAY (Dekan)

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN

Doç. Dr. İsmet KAYAOĞLU

Doç. Dr. Beyza BİLGİN

Doç. Dr. Günay TÜMER

Doç. Dr. Rami AYAS

Makalelerin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXIV

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Prof. Dr. Hüseyin ATAY, <i>İslamda Hayır İşleri</i>	1
Prof. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Medreselerin Gerilemesi</i>	15
Prof. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Temizlik ve Çeşitleri</i>	57
Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>Garânik Meselesinin İstismar- cuları</i>	69
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>İnsan Olma Yolu</i>	93
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>Erzurumlu İbrahim Hakkı ve Terbiye Kuralları</i>	127
Prof. Dr. Hikmet TANYU, <i>Martin Luther'in Türkler Hakkındaki Sözleri</i>	151
Prof. Dr. Mehmet TAPLAMACIOĞLU, <i>Anayasanın Sosyo-Juri- dik Eleştirisi</i>	163
Doç. Dr. Neda ARMANER, <i>Okulda Çocuğun Düşünce ve Davra- nışını Etkileyen Faktörler ve Rehberlik</i>	167
Doç. Dr. Neda ARMANER, <i>Çocukluk Dönemi Dini</i>	175
Doç. Dr. Mehmet AYDIN, <i>Ateizm ve Çıkmazları</i>	187
Doç. Dr. Mehmet AYDIN, <i>Din ve Felsefeye Göre Tanrı</i>	205
Doç. Dr. Mehmet DAĞ, <i>Kelâm ve İslâm Felsefesinde Hareket Ku- ramı</i>	221
Doç. Dr. Ethem RUHİ FIĞLALI, <i>İbn Sadru'd-din Eş-Şirvânî ve İtikâdî Mezhepler Hakkındaki Türkçe Risâlesi</i>	249
Doç. Dr. Ethem Ruhi FIĞLALI, <i>Tercümânü'l-Ümem</i>	277
Doç. Dr. Kemal IŞIK, <i>Mutezile'nin İlk Kurucusu Vâsıl B. Ata ve Büyük Günah Meselesi</i>	337
Doç. Dr. İsmet KAYAOĞLU, <i>Anadolu Selçukluları Devrinde Ti- cari Hayat</i>	359
Doç. Dr. Abdulkadir ŞENER, <i>İslam Hukukunda İctihad ve Taklid Problemi</i>	375

	<u>Sayfa</u>
Doç. Dr. Cihad TUNÇ, <i>Töbe Hakkında Bazı Meseleler</i>	389
Dr. Hayrani ALTINTAŞ, <i>Tasavvuf</i>	413
Ass. Münir ATALAR, <i>Osmanlı Padişahları</i>	425
Dr. Mehmet BAYRAKDAR, <i>Yeni Felsefe ve Yeni Felsefeciler</i> .	461
Doç. Dr. Beyza BİLGİN, <i>Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri</i>	469
Ass. Ruhi KALENDER, <i>15. Yüzyılda Arapça Musiki Terimleri ve Türkçe Karşılıkları</i>	485
Esat KILIÇER, <i>İslâmda Aile Plânlaması</i>	491
Dr. M. Cemal SOFUOĞLU, <i>Şia'nın Sahabiler Hakkındaki Bazı Görüşleri</i>	533
I. GOLDZİHER, <i>İslamiyetin İlk Zamanlarında Zühd.</i> Çev. Dr. Hayrani ALTINTAŞ	539
Afif Abdu'l-Fettah TABBARA, <i>Hız. İbrahim (A.S.) Çeviren Dr. Mehmet AYDIN</i>	547
Antoine VERGOTE, <i>Ergenlikte Din.</i> Çev. Dr. Erdoğan FIRAT ..	583
Muhammed TALBI, <i>Bid'atlar</i> Çev. Dr. Mehmet ŞİMŞEK	593
Louis GARDET, <i>İslâm "Din İlimleri" İçinde İlm-i Kelâmın Yeri Üzerinde Bazı Düşünceler</i> Çev. Dr. M. Sait YAZICIOĞLU .	609

KİTAP TANITMA

Doç. Dr. İsmet KAYAOĞLU, <i>İslamic Medicine</i>	621
Doç. Dr. Abdulkadir ŞENER, <i>Fıkhu'l-İmam el-Evzâ'i Evzâ'i. Evvelu Tedvin Li-Fikhi'l-İmam</i>	623
Dr. Mustafa Sait YAZICIOĞLU, <i>İslam Düşüncesinde İnsan Hürriyeti Problemi (Mutezile Çözümü)</i>	627
Ahmet KOCA, <i>Fakültemiz Kütüphanesine Gelen Kitap ve Dergiler</i>	631

OSMANLI PADİŞAHLARI

Ass. Münir ATALAR

Osmanlı hükümdarları, ilk zamanlarda, buldukları yerin şöhretli kişileri, Anadolu Beylerinin, Bizans İmparatorlarının, Sırp ve Bulgar kırıllarının kızlarıyla evlendiler. Bu evlenmeler, hissi olmaktan çok siyâsî idi. Osmanlı Devleti, akrabalık yoluyla kuvvetlenmeye veya karşısındakinden miras isteyerek topraklarını ele geçirmek amacını güdü-yordu. İsfendiyoğulları'ndan kız alarak Trabzon Rum İmparatorlu-ğu'na ve Akkoyunlu Devleti'ne, Germiyanogulları'ndan kız alarak Ka-ramanoğulları'na, Dulkadiroğulları'ndan kız alarak Memlûklar'a karşı dost, akraba bir beylik araya perde olarak konmuş oluyordu. Bulgar ve Sırp Kırılları ile yine siyâsî sebepler yüzünden akrabalıklar kurulmuştu. Bununla beraber, câriyelerle de evlenmeye devam ediliyordu.

Burada yalnız bir nokta dikkati çekiyor. Padişahların Bizans İm-paratoru, Sırp ve Bulgar Kırılları ailesinden aldıkları prenslerin adla-rını değiştirmedikleri olduğu gibi bırakmış olduklarıdır: Tamara (Mara), Teodora, Aspurça, Despina (Maria-Olivera) Mara gibi.

Bu evlenmelerin, Bizans İmparatorluğunun yıkılmasına kadar de-vam ettiğini görüyoruz. Osmanlı haremde devşirme sistemi, Fâtiḥ Sultan Mehmet ile başlamış, hanedanın yıkılmasına kadar, padişahların câriyelerle evlenme usûlü devam etmiştir. Padişahların, bu sistemdeki evlenmelerinde, şeriâtın hükümlerine uyularak nikâh yapılmamıştır. Esasen buna gerek de yoktu. Çünkü şeriât hükümlerine göre, câriye pa-dişahın malı idi, ona istediği gibi tasarruf edebilirdi¹.

Osmanlılar da ilk zamanlarda, tıpkı Selçuklularda olduğu gibi ka-dınlarına ve kızlarına *Hatun* diyorlardı. Genellikle bu terim XVI. yüz-yıla dek kullanıldı, bundan sonra daha çok Kadın ve Kadın Efendi te-rimleri kullanıldı.

Osmanlı tarihinde *Sultan* adı ile anılan ilk kadın Yavuz'un karısı, Kanunî'nin annesi Hafsa Sultan'dır. Bu tarihten sonra, yalnız padişah

1 Uluçay, Çağatay: *Harem II.*, Ank., TTK.Bsm., 1971, s. 39-40.

annelerine Sultan denilmiştir. Kimilerinin sandığı gibi, erkek doğuran Kadın Efendilere *Sultan* adı verilmemiştir. Bunun istisnaları da olduğu görülmektedir. Kimi padişah anneleri, oğullarının hükümdarlığından önce ölmüşler, *Kadın Efendi* diye anılmışlardır. Fakat oğlu padişah olunca isimleri derhal *Sultan*'a çevrilmiştir.

Analıklar için Sultan terimi kullanılmamıştır. Son Sultan Kadın Efendi, Abdülaziz'in annesi Pertevniyal Vâlîde Sultan'dır.

Osmanlı haremının en yüksek makâmı, valde sultanlıktır. Murad III. zamanına dek *Mehd-i ulya* denirmiş. Bu hükümdar, saygı ile "*valde sultan*" demiş, bundan sonra da hep öyle denilmiştir².

İlk Osmanlı padişahlarının kızlarına tıpkı Anadolu Selçukluları'nda olduğu gibi "*Hatun*" deniliyordu. Fâtih'ten sonra "*Sultan*" denildi. Yine bu zamanda bazı sultanların adları bilinmemekte, onun yerine "*Devlet Hatun*" gibi terimler kullanılmaktadır.

Osmanlı padişahlarının kızlarına daha çok Arapça isimler veriliyordu. Ayrıca Farsça isimler verildiği de görülmektedir. Şehzadelerde "*Sultan*", ismin önüne geldiği (konulduğu) halde, kızlarda isimden sonra gelirdi. Eğer bir sultan küçük yaşta ölürse, ondan sonra doğan kız çocuğa da aynı ismin verildiği görülmektedir. Hatta birçok padişahlar bunda ısrar etmişler, birkaç kızlarına aynı ismi vermişlerdir. Bu geleneğin, tarihin cereyan edişine göre Ahmed III. ile başladığı anlaşılıyor³.

(37) Osmanlı padişahının (Halife Abdülmecid II. de dâhil) toplam olarak 265'i erkek, 245'i kız olmak üzere 510 çocukları olmuştur.

"Osmanlı padişahlarının Osman Gazi'den Kanûnî'ye dek hepsinin anneleri ve birinci kadınefendileri Anadolu Türkmen kızları idi. Bunlar *Hatun* adı ile anılmışlardır. Anası ve babası Türk olmayanları Kanûnî'ye dek tahta çıkarmamışlardır.

Bu göreneği Kanûnî, Hürrem Sultan'ı sevmesi yüzünden bozmuştur. Kanûnî'den Ahmed I.'e dek padişah kadınları Hristiyan câriyelerinden idi. Bunlara *Sultan* ünvanı verildi. Ahmed I.'den sonra padişahlar müslüman Gürcü kızları almağa başladılar.

Ruslar Kafkasya'yı istilâ ettikten sonra, buradan Türkiye'ye göç eden müslüman Çerkez kızlarını eş almağa başladılar. Bunlara da "*Kadınefendi*" ünvanı verildi⁴.

2 a.g.e., s. 61.

3 a.g.e., s. 67.

4 Şapolyo, Enver Behnan: *Osmanlı Sultanları Tarihi*, İst., 1961, s. 11-12.

Osmanlı hânedanında padişahlık Osman II.'a dek yalnızca babadan oğula geçti. Osman II.'nin kardeşi Mustafa I.'nin tahta geçmesinden itibaren hânedanın en yaşlı ve en olgun erkek mensubunun padişah olması esası uygulandı. Kimi Osmanlı padişahları ikişer def'a hükümdarlık ettiler: Murad II., Mehmed II., Mustafa I. gibi. En uzun süre hükümdarlık yapan Kanûnî (46 yıl), en kısa padişahlık yapan Murad V.'tir. (90 gün). *Fetret* devrinde (1402-1413) Bayezid I.'in üç oğlu (Mehmed, İsa, Süleyman (sonradan yerine Musa geçti) ayrı ayrı bölgelerde aynı zamanda hüküm sürdüler. Osman II. ve Selim III. öldürülmüşlerdir. Bayezid II., Osman II., İbrahim, Mehmed IV., Ahmed III., Selim III., Mustafa IV., Abdülaziz ve Abdülhamid II.'in hükümdarlığı tahtan indirilmeleriyle sona ermiştir.

Osmanlı padişahları içinde 23 tanesi divân sahibi, büyük şâir; 12 tanesi ünlü hattat ve 8 tanesi müzisyen ve bestekârdır. Ressamlar ve değişik sanatlarda bilgisi olanlar da vardır. İlmî eser yazan da vardır. İçlerinde sefere çıkan, ülkeler ve kaleler fethedenleri 14'dür.

Padişahlardan çoğunun (28'inin), saltanatlarının son bulması ile ölüm tarihleri aynıdır. Ancak dokuzu (I. Bayezid, I. Mustafa, IV. Mehmed, III. Ahmed, III. Selim, V. Murad, II. Abdülhamid, VI. Mehmed ve II. Abdülmecid), saltanatları son bulduktan sonra da, daha bir süre yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu süre, 1 yıl ile 33 yıl arasında değişmektedir.

Padişahlardan *ilk altısının* mezarları Bursa'da, 7. ile 35. padişah arasında kalan 29'unun mezarı İstanbul'da Vahdöddin'inki Şam'da ve II. Abdülmecid'inki ise Medine'dedir.

Osmanlı padişahlarının sıra ile ve toplu olarak saltanat ve yaşam süreleri ile ölüm nedenlerini⁵ gösteren bir listeyi aşağıda sunmayı yararlı görüyoruz:

5 Prof. Dr. Bedi. N. Şehsuvaroğlu, "Osmanlı Padişahlarının Hastalıkları ve Ölümleri" *Hayat Tarih Mecmuası*, Yıl: 13, sayı: 12, s. 36-39'da şöyle demektedir: "Şehnâmeler ve vak'anüvisler, Osmanlı Padişahlarının "Nikris=Damla" adı verilen irsî bir hastalığa müptelâ bulduklarını ve çoğunun bu sebeple öldüğünü ileri sürmüşlerdir. Ancak, dikkatli bir inceleme iddianın yanlışlığını ortaya çıkarabilir. Müverrihler ya umûmî kültürlerinin zayıflığından veya padişahların husûsî hayatlarını gizlemek endişesinden "nikris" müşterek tâbirini kullana gelmişlerdir"... "Bize göre, bütün bu kayıtlarda devrin mahdut teşhis imkânları yüzünden "Nikris" müşterek tâbiri kullanılmıştır".

OSMANLI PADIŞAHLARI

Adı:	Saltanatı:	Yaşamı:	Ölüm nedeni:
1- Osman (Gazi)	1299-1324	1258-1324	Kalb ve dolaşım sistemi
2- Orhan Gazi	1324-1362	1281-1362	Bedenin çöküşü/ " " "
3- I.Murad (Hüdâvendigâr) ..	1362-1389	1326-1389	Katl*
4- I.Bayezid (Yıldırım)	1389-1402	1360-1403	İntihar (zehirlenme ile)
5- I.Mehmed (Çelebi)	1413-1421(1)	1379-1421	Beyin kanaması
6- II.Murad (Gazi)	1421-1444(2) 1445-1451(3)	1404-1451	" " "
7- II.Mehmed (Fâtih)	1444-1445(2) 1451-1481(3),(4)	1432-1481	Diyâbet (Şeker)
8- II.Bayezid (Veli)	1481-1512	1447-1512	Kalb ve dolaşım
9- I.Selim (Yavuz)	1512-1520(5)	1470-1520	Kanser (Şirpençe)
10- I.Süleyman (Kanûnî)	1520-1566	1495-1566	Kalb ve dolaşım sistemi
11- II.Selim (Sarı)	1566-1574	1524-1574	Beyin kanaması/İçki
12- III.Murad	1574-1595	1546-1595	İnme/Böbrek rahatsızlığı
13- III.Mehmed	1595-1603	1566-1603	Kalb ve dolaşım sistemi
14- I.Ahmed	1603-1617	1590-1617	Tifüs
15- I. Mustafa	1617-1618(2) 1622-1623(3)	1592-1639	Ruhsal ve fiziksel çöküntü
16- II.Osman (Genç)	1618-1622	1603-1622	Katl
17- IV.Murad	1623-1640	1612-1640	Karaciğer ve romatizma
18- İbrahim (Deli)	1640-1648	1615-1648	Katl
19- IV.Mehmed (Avcı)	1648-1687	1642-1693	İnme/Bedenin zayıflaması
20- II.Süleyman	1687-1691	1642-1691	Böbrek ve idrar yolları
21- II.Ahmed	1691-1695	1543-1695	İstiskâ, düşkünlük/İnme
22- II.Mustafa	1695-1703	1664-1703	İstiskâ
23- III.Ahmed	1703-1730	1673-1736	Doğal ve genel rahatsızlık
24- I.Mahmud	1730-1754	1696-1754	Kalb ve dolaşım sistemi
25- III.Osman	1754-1757	1699-1757	" " " "
26- III.Mustafa	1757-1774	1717-1774	Beyin kanaması
27- I.Abdülhamid	1774-1789	1725-1789	" "
28- III.Selim (Şehid)	1789-1807	1761-1808	Katl
29- IV.Mustafa (Maktûl)	1807-1808	1779-1808	Katl
30- II.Mahmud (Adli)	1808-1839	1785-1839	Verem (Tüberküloz)
31- I.Abdülmecid	1839-1861	1823-1861	" "
32- Abdülaziz	1861-1876	1830-1876	İntihar (damarlarını keserek)
33- V.Murad	1876	1840-1904	Şeker hastalığı (Diyâbet)
34- II.Abdülhamid	1876-1909	1842-1918	Pnömoni
35- V.Mehmed (Reşad)	1909-1918	1844-1918	Şeker hastalığı
36- VI. Mehmed (Vahdeddin) .	1918-1922	1861-1926	Kalp yetersizliği
37- II. Abdülmecid	1922-1924(6)	1868-1944	" "

* Katl kelimesiyle, eskilerin ecel-i kaza dedikleri şehâdet, idam, katil ve kaza sebebiyle ölüm anlatılmak istenmiştir.

1 Yıldırım Bayezid'den sonra 11 (onbir) yıl süresince, oğullarından Süleyman, Mustafa, İsa, Musa ve Mehmet Çelebi'ler arasında saltanata geçme ve üstünlük kurma çabaları sürmüştür.

2 İlk kez tahta geçiş yılı.

3 İkinci kez tahta geçiş yılı.

4 1481 de Fatih'in oğlu Cem, soltanata varis olduğu iddiasında bulunmuştu.

5 İlk halifedir (1516).

6 Yalnızca halifelik süresidir.

1- OSMAN GAZİ

- Ünvanı : Lakabı Fahreddin'dir. Gazi ve Osmancık olarak da bilinir. Eski tarihlerin bazılarında Kara Osman Bey, Osman-Şah Bey şeklinde geçmektedir.
- Doğ. tarihi, yeri : 656/9 Mayıs 1258, Söğüt
- Öl. tarihi, yeri : 727/1 Ağustos 1326, Söğüt (Önce Söğüt'e, sonra da Bursa'ya gömüldü.)
- Ölüm sebebi : Kalb ve dolaşım sistemi hastalığı
- Tahta çıkışı : 699/1299
- Tahtan inişi : 725/1324
- Babası : Ertuğrul Gazi
- Annesi : Hayma-ana Hatun (Osmanlı)
- Eşleri : Mal Hatun (Malhun) binti Ömer
Bâlâ (Râbia) Hatun
Kameriye
- Oğulları : *ORHAN* * (1281-1362)
Alâeddin Ali (1290-1331)
Pazarlı
Çoban
Melik
Hamid
Savcı
- Kızı : Fatma Hatun

2- ORHAN GAZİ

- Ünvanı : Gazi, Şücâeddin, Hüdâvendigâr
- Doğ. tarihi, yeri : 680/1281-82, Söğüt
- Öl. tarihi, yeri : 763/Mart 1362, Bursa
- Ölüm sebebi : Kalb ve dolaşım sistemi
- Tahta çıkışı : 725/1324
- Tahtan inişi : 764/1362
- Babası : Osman Gazi
- Annesi : Mal Hatun binti Ömer (Osmanlı)
- Eşleri : Nilüfer (Lülüfer, Ülüfer) Hatun
Asporça Hatun (Andronikos III.'un kızı)
Bilun (Beyalun, Suyun)
Theodora (Maria), Kantakuzenos'un kızı

* Oğullar içinde tahta geçen veya geçenler, büyük harfle ve italik olarak dizilmiştir.

- Oğulları : *MURAD II.* (1326-1389)
 Halil (1347-1360)
 İbrahim (1310-1360)
 Kasım (Öl.1347)
 Sultan Bey (1324-1347)
 Gazi Süleyman Paşa (1316-1359)
- Kızları : Fatma Hatun
 Hatice Hatun

3- *MURAD I.*

- Ünvanı : Hüdâvendigâr, Gazi Hünkâr, Şehid. Sikke ve kitâ-
 belerinde el-Melikü'l-Âdil'dir. Lâtin kaynaklarda
 ise Amurad olarak geçmektedir.
- Doğ. tarihi, yeri : 726-7/1326-7, Bursa (?)
 Öl. tarihi, yeri : 791/20 Haziran 1389, Koseva
 Ölüm sebebi : Öldürülmüştür (Katl)
 Tahta çıkışı : 764/1362
 Tahtan inişi : 791/1389
 Babası : Orhan Gazi
 Annesi : Nilüfer Hatun (Yar-Hisar tekfurunun kızı), Yu-
 nanlıdır.
- Eşleri : Gülçiçek (Gökçiçek) Hatun,
 Mara (Tamara) Prenses (Bulgar Kralı Şişman'ın
 kızkardeşi)
- Oğulları : *BAYEZİD I.* (1360-1403)
 Yakub (1362?-1389)
 Savcı (1364?-1385)
 Yahşi
 İbrahim (1366?-1385?)
- Kızları : Nefise Melek (1360?-?)
 Sultan
 Özer Hatun
 Er-Hundi

4- *BAYEZİD I.*

- Ünvanı : Yıldırım (Babasına karşı isyan eden kardeşi Savcı
 Bey'in te'dib ve katlinde rol oynamış ve 1386'da
 Konya muharebesinin kazanılmasında âmil ol-
 muştur. Bu hususlardaki sür'at ve celâdetinden

dolayı kendisine bu ünvan verilmiştir.), Gazi, Celâleddin.

- Doğ. tarihi, yeri : 762/1360, Edirne(?)
 Öl. tarihi, yeri : 806/1403, Akşehir
 Ölüm sebebi : İntihar etmiştir (zehirle).
 Tahta çıkışı : 791/1389
 Tahtan inişi : 13-14 Şaban 805/8-9 Mart 1403
 Babası : Murad I.
 Annesi : Gülçiçek Hatun, Yunan
 Eşleri : Devlet Hatun; Sultan Hatun (Bu ikisinin aynı şahsiyet olup olmadığını şimdilik saptamak olanak dışıdır.)
 Angelina,
 Maria(Macar)
 Despina (Maria, Olivera)
 Hafise (Hafsa)
 Maria (Rum)
- Oğulları : *MEHMED I.* (1379-89(?)-1421)
 Hasan, İsa, Korkud, Ömer, İbrahim, Yusuf,
 Ertuğrul (1376-1393)
 Emir İsa (1379?-1404)
 Kasım (1390-1417)
 Emir Musa (1388?-1413)
 Mustafa Düzmece (1380-1422)
 Emir Süleyman (öl.1411)
 Musa (öl.1402)
- Kızları : Hundi Hatun
 Fatma Hatun (1393?-?)
 Paşa-Melek Hatun (1392?-)
 Uruz Hatun
 Hatun (1391?-)

5- *MEHMED I.*

- Ünvan : Kirişçi (Çocukluğunda yaycılıkla uğraştığı için),
 Gıyâseddin, Pehlivan (Güreşçi), Çelebi
- Doğ. tarihi, yeri : 781/1379, Edirne(?)
 Öl. tarihi, yeri : 824 C. Evvel sonları/26 Mayıs 1421, Edirne
 Ölüm sebebi : Beyin kanaması

- Tahta çıkışı : 2 C. Âhir 816/30 Ağustos 1413
 Tahtan inişi : 824/1421
 Babası : Bayezid I.
 Annesi : Devlet Hatun b. Abdullah (Şimdiye kadar zannedildiği gibi, Germiyan hükümdarı Süleyman Şah'ın kızı (Devlet Hatun) annesi değildir.)
 Eşleri : Emine Hatun, Şehzâde Hatun
 Oğulları : *MURAD II.* (1404-1451)
 Ahmed (1402-1429)
 Mahmud (1413-1429)
 Mehmed (1402-1415)
 Mustafa (Küçük) (1411-1423)
 Yusuf (1411-1429)
 Kasım (öl.1406)
 Orhan
 Kızları : Hatice Sultan
 Ayşe Sultan (1400?-1475)
 Hafsa Sultan (1411-?)
 İnci Sultan
 Selçuk I. (1408-1485)
 Hâce
 Selçuk II. (öl.1485)
 Fatma Sultan

6- *MURAD II.*

- Ünvanı : Muradî, Koca Murad Gazi, Hüdâvendigâr, Gıyâseddin, Ebu'l-Hayrat (Muazzam eserleri dolayısıyla).
 Doğ. tarihi, yeri : 807/Haziran 1404, Amasya
 Öl. tarihi, yeri : 855/3 Şubat 1451, Edirne
 Ölüm sebebi : Beyin kanaması
 Tahta çıkışı : 824/25 Haziran 1421/848/1444 (I.def'a)
 850/Ağustos 1446-855/18 Şubat 1451 (II.def'a)
 Tahtan inişi : 855/18 Şubat 1451
 Babası : Mehmet I. (Çelebi)
 Annesi : Amasya âyânından Divitdar Ahmed Paşa'nın kızı olan Şehzâde Hatun'dur.

- Eşleri : Mara (Sırp Despotunun kızı)
 Hüma
 Hadice (Halime)
 Hundi
- Oğulları : *MEHMED II. (Fâtiḥ)* (1432-1481)
 Alâeddin Ali (1425-1443)
 Ahmed (Büyük)
 İsfendiyar
 Hasan
 Orhan (Bu son dört şehzade, 1432'den sonra doğmuş, 1450'den önce ölmüşlerdir.)
 Ahmed (Küçük) (1450-1451)
- Kızları : Hadice (1425?-?)
 Fatma (1430?-?)
 Şehzâde (1440?-21.X.1480)

7- *MEHMED II.*

- Ünvanı : Fâtiḥ, Ebü'l-Feth, Gazi Hünkâr. Fâtiḥ ince ruhlu bir şâirdi. "Avnî" mahlasıyla şiirler yazmıştır.
- Doğ. tarihi, yeri : 836/30 Mart 1432, Edirne
- Öl. tarihi, yeri : 4 Rebiülevvel 886/3 Mayıs 1481, Maltepe/Gebze
- Ölüm sebebi : Diyâbet (Şeker)
- Tahta çıkışı : 848/1444 Ağustos-850/1446 Ağustos, (I.def'a)
 16 Muharrem 855/18 Şubat 1451-886/1481, (II. def'a)
- Tahtan inişi : 886/3. Mayıs 1481
- Babası : Murad II.
- Annesi : Huma Hatun, orijini:?
- Eşleri : Gülbahar (öl.1492),
 Gülşah (öl.1474)
 İrene (öl.1453)
 Çiçek (öl.1498)
 Siti Mükrime (öl.1467)
 Anna (öl.1470) (Eğriboz valisinin kızı)
 Anna (Trabzon-Rum İmparatorluğundan)
 Tamara (doğ.1441)
 Helen (1442-1470)
 Akide, Esmahan, Maria ve ismi saptanamayan 5 tane daha.

- Oğulları : *BAYEZİD II.* (1447-1512)
 Cem (1459-1495)
 Mustafa (1450-1474) (Ortaçağ'da doğan son Osmanoğlu)
 Nureddin
- Kızları : Gevherhan (1458?-?) (Yeniçağ'da doğan ilk Osmanoğlu)
 Ayşe

8- *BAYEZİD II.*

- Ünvanı : Veli, Sofu, "Adli" mahlası ile Türkçe ve Farsça şüirleri, şu'arâ tezkirelerinde ve matbû divançesinde görülür.
- Doğ. tarihi, yeri : 851/Arahk 1447, Dimetoka
- Öl. tarihi, yeri : 10 R. Evvel 918/26 Mayıs 1512, Çorlu/Dimetoka
- Ölüm sebebi : Kalb ve dolaşım
- Tahta çıkışı : 22 R.Evvel 918/21 Mayıs 1481
- Tahtan inişi : 918/24 Nisan 1512
- Babası : Mehmed II. (Fâtih)
- Annesi : Gülbahar Hatun, Osmanlı
- Eşleri : Ayşe (öl.1512)
 Gülrûh, Mühürnaz, Şirin, Bülbül, Hüsnüşah, Nigâr, ... (?)
- Oğulları : *SELİM I.* (1470-1520)
 Ahmed (1465-1513)
 Âlemşah (1466-1512)
 Korkud (1470-1513)
 Şahinşah (1460-1511)
 Mehmed (1475-1507)
 Mahmud (1476-1507)
 Abdullah (1465?-1483)
- Kızları : Gevher-Mülûk (1466?-?)
 Selçuk (1465?-1512)
 Sufiye Fatma
 Aynî Şah
 Ayşe (1472?-1525?)
 Hundi (1473?-1525?)
 Hüma, İlaldı
 Kamer, Fatma, Hadice (Aynişah)
 Şehzade (1474?-1534?)
 Üç kız çocuğunun da ismi saptanamamıştır.

9- SELİM I.

- Ünvanı : Yavuz: Bu ünvan hem korku, hem hayranlık ifade eder. Ancak ikinci anlamı daha ağır basar. Selimi.
- Doğ. tarihi, yeri : 871-75/1466-70, Amasya
- Öl. tarihi, yeri : 9 Şevval 926/22 Eylül 1520, Sırt Köyü/Çorlu
- Ölüm sebebi : Sirtındaki Şirpençe çibanından veya Kanserden
- Tahta çıkışı : 7 Safer 918/24 Nisan 1512
- Tahtan inişi : 927/22 Eylül 1520
- Babası : Bayezid II.
- Annesi : Ayşe (Dulkadir-oğlu Alâe'd-Devle'nin kızı), Osmanlı
- Eşleri : Hafise (Hafsa)
Taclu
Ayşe
Bir dördüncüsünün ismi saptanamamıştır
- Oğulları : SÜLEYMAN I. (1494-1566)
Abdullah (öl.1514)
Mahmud (öl.1514)
Murad (öl.1514)
Üveys Paşa (öl. 1546)
Selçuk (1487-1524)
Ahmed
Şehinşah, Korkut
- Kızları : Fatma (öl. 1553)
Hafsa (öl. 1538)
Şah (Şâhî) (öl. 1572)
Hanım Sultan (Hatice) (1498-1582)
Devlet-Şahi (1516-1527)
Gevher Han Sultan
Yeni Han Sultan

10- SÜLEYMAN I.

- Ünvanı : Osmanlı kaynakları ve umûmî efkârı, kanun koyuculuğu özelliğinden dolayı "Kanunî" nâmı ile, batı kaynakları ve dünyası ise "Muhteşem", "Büyük" adları ile isimlendirirler. Sahib-i Kıran, Sahibü'l-Aşeret el-Kâmile, Gazi, Şehid, "Muhibbi" mahlası ile divan tertip etmiştir.

- Doğ. tarihi, yeri : 6 Safer 900/6 Kasım 1494, Trabzon
 Öl. tarihi, yeri : 947/7 Eylül 1566, Sigetvar
 Ölüm sebebi : Kalb ve dolaşım sistemi
 Tahta çıkışı : 17 Şevval 926/30 Eylül 1520
 Tahtan inişi : 974/7 Eylül 1566
 Babası : Selim I. (Yavuz)
 Annesi : Hafise (Hafsa), Osmanlı/Çerkez
 Eşleri : Hürrem Sultan (öl.16 Mart 1558)
 Gülbahar
 Mahidevran (öl.1518)
 Gülfem
 Roxelana (1554-1558)
- Oğulları : *SELİM II.* (1524-1574)
 Abdullah (1522-1526)
 Bayezid "Şâhî" (1525-1561)
 Cihangir (Eğri) (1531-1553)
 Mahmud (Veliadh) (1512-1522)
 Mustafa (1515-1553)
 Murad (1519-1521)
 Mehmed (1521-1543)
 Mahmud (1554?-1562)
- Kızları : Mihr-i Mâh Sultan (1522-1578)
 Tasasız Râziye
 Bir de ismi belirlenemeyen

11- *SELİM II.*

- Ünvanı : Sarı, Sarhoş (Mest). Selim II.'in şiirlerinde kullandığı mahlas "Tâlibî" idi.
- Doğ. tarihi, yeri : 26 Receb 920/30 Mayıs 1524, İstanbul
 Öl. tarihi, yeri : 28 Şaban 982/14 Aralık 1574, İstanbul. (İlk def'a İstanbul'da doğan ve ölen Osmanlı padişahıdır.)
- Ölüm sebebi : Beyin sarsılması/Alkollü içki
 Tahta çıkışı : 9 R.Evvel 974/24 Eylül 1566
 Tahtan inişi : 982/14 Aralık 1574
 Babası : Kanûnî Sultan Süleyman
 Annesi : Hürrem Sultan, Cârîye=Tutsak (Köle) (Çekoslovak)?

- Eşleri : Nurbânû Hatun (Şehzâde Murad'ın annesi)
Kale Kartanou
Bir de ismi belirlenemeyen
- Oğulları : *MURAD III.* (1546-1595)
Mehmed
Süleyman
Mustafa
Cihangir
Abdullah*
Osman (öl.1572)
Ali (öl.1574'den önce)
Mahmud
Bayezid, İshak, Hasan
Hüseyin, Dâvud, Selim
Alimşah, Ahmed, Korkud
Alâeddin, Ömer, Yâkub
Yusuf, Abdurrahman
- Kızları : Esmihan (1546-1585)
Şah (1544-1580)
Hâce Gevher-Han (Gevher-Mülûk) (1547-1580)
Fatma (1548?-1580)

12- *MURAD III.*

- Ünvanı : "Murâdî" mahlası ile daha çok din ve tasavvuf vâdisinde şiirler yazmıştır.
- Doğ. tarihi, yeri : 5 C.Evvel 953/4 Temmuz 1546, Manisa/Bozdağ
- Öl. tarihi, yeri : 6 C.Evvel 1003/16 Ocak 1595, İstanbul
- Ölüm sebebi : Felç/Mesanedede kum hastalığı (Prostat).
- Tahta çıkışı : 8 Ramazan 982/22 Aralık 1574
- Tahtan inişi : 1003/1595 (16.I.1595)
- Babası : Selim II. (Sarı)
- Annesi : Nurbânû Sultan, Venedikli
- Eşleri : Safiye Vâlide Sultan
Mihriban, Fahriye, Nazperver, Şahhuban

* Mehmet, Süleyman, Mustafa, Cihangir ve Abdullah, Ağabeyleri Murad III.'ın tahta çıktığı gün (yani 22 Aralık 1574'de) öldürülerek, babalarının türbesine defnedilmişlerdir.

- Oğulları : *MEHMED III.* (1566/1603)
 Abdullah (1585-1595)
 Bayezid (1586-1595)
 Cihangir II. (1587-1595)
 Alâüddin (Mahmud) (1582-1595)
 Mustafa (1585-1595)
 Selim (1567-1595)
 Abdurrahman (öl.1595)
 Alemşah   "
 Ali   "
 Hasan   "
 İshak   "
 Korkud   "
 Hüseyin   "
 Ahmed   "
 Osman   "
 Ömer   "
 Yakub   "
 Yusuf   "
 Davud*   "
 Cihangir I. (1585-1585)
 Süleyman   "

- Kızları : Ayşe (1570?-1605)
 Fatma (1580?-1610?)
 Hüma (1584?-?)
 Hadice (1589?-?)
 Fahriye (1590?-1640?)
 Mihr-i Mâh (1592?-?)
 Fethiye
 Ve ismi belirlenemeyen üç kızı

13- *MEHMED III.*

- Ünvanı : Eğri seferine çıkmış ve tarihe "Eğri Fâtihi" olarak geçmiştir. "Adnî" mahlası ile şiirler yazmıştır.
 Doğ. tarihi, yeri : 13 Zilkâde 973/1 Haziran 1566, Manisa
 Öl. tarihi, yeri : 17 Receb 1012/22 Aralık 1603, İstanbul
 Ölüm sebebi : Kalb ve dolaşım sistemi

* Murad III.'ün, Abdulah ile Davut arasındaki bu 19 şehzâdesi boğdurulmuştur.

- Tahta çıkışı : 8 C.Evvel 1003/19 Ocak 1595
 Tahtan inişi : 1012/21 Aralık 1603
 Babası : Murad III.
 Annesi : Safiye Vâlîde (Venedikli Baffa (Bafu)'nın kızı)
 Eşleri : Handan Vâlîde Sultan (öl.1605)
 Mahpeyker
 İki tanesinin de ismi belirlenememiştir.
 Oğulları : *AHMED I.* (1590-1617)
MUSTAFA I. (1592-1639)
 Cihangir (1581-1596)
 Mahmud (1587-1603)
 Selim (1580-1597)
 Süleyman (öl. 1603)
 Kızları : Hadice (1590?-?)
 Sevgilim
 İsimleri belirlenemeyen beş kızı daha

14- *AHMED I.*

- Ünvanı : Şiirle uğraşarak "Bahtî" mahlasını almış ve bir Di-
 van tertibine muvaffak olmuştur.
 Doğ. tarihi, yeri : 22 C.Âhir 998/18 Nisan 1590, Manisa
 Öl. tarihi, yeri : 23 Zilkâde 1026/22 Kasım 1617, İstanbul
 Ölüm sebebi : Tifüs: 50 gün süren ateşli bir mide hastalığından
 hayatını kaybetmiştir.
 Tahta çıkışı : 18 Receb 1012/22 Ocak 1603
 Tahtan inişi* : 1026/22 Kasım 1617
 Babası : Mehmed III.
 Annesi : Handan Valide Sultan
 Eşleri : Mahfirûze (Hadice) (öl.1621)
 Mahpeyker (Kösem) (Anastasya)
 Fatma
 Oğulları : *OSMAN II.* (1604-1622)
MURAD IV. (1609-1640)
İBRAHİM (1615-1648)
 Bayezid (1612-1635)
 Hüseyin (1613-1617)

* Ahmed I.'in 14. Padişah oluşu, 14 yaşında tahta geçmesi, 14 yıl saltanat sürdükten sonra tahttan inişi ve de 14'ün iki katı olan 28 yaşında ölmesi, ilginç bir sayısal rastlantıdır.

- Kasım (1613-1638)
 Mehmed (1605-1621)
 Selim (1611-1635)
 Süleyman (1611-1635)
 Hasan (öl.1612)
 İkisinin de adı bilinmiyor
 Kızları : Ayşe (1605-1656)
 Fatma (1606-1670)
 Gevherhan (1606?-1660?)
 Kösem (1606-1612)
 Hanzâde (1609?-1650)
 Burnez Atike (1614-?1674?)
 Abîde (1618?-1648?)
 Zeynep
 Ubeyde

15- MUSTAFA I.

- Ünvanı : Deli
 Doğ. tarihi, yeri : 1000-1001/1591-1592, Manisa
 Öl. tarihi, yeri : Ramazan 1048/20 Ocak 1639, İstanbul
 Ölüm sebebi : Aklı, düşünsel ve fiziksel yönlerden bedeninin âni olarak zayıf düşmesi ve gücünü kaybetmesi.
 Tahta çıkarılışı* : 23 Zilkâde 1026/22 Kasım 1617-26.11.1618, (I. kez)
 9 Receb 1031/20 Mayıs 1622-10.9.1623) (II. kez)
 Tahtan inişi : 1033/10 Eylül 1623
 Babası : Mehmed III.
 Annesi : Handan Vâlide Sultan
 Medenî durumu : Bekâr, evlenmemiştir.

16- OSMAN II.

- Ünvanı : Genç, Şehîd. "Fârisî" mahlası ile şiirler yazmıştır.
 Doğ. tarihi, yeri : 10 C.Âhir 1012/15 Kasım 1603, İstanbul
 Öl. tarihi, yeri : 1032/10 Mayıs 1622, İstanbul
 Ölüm sebebi : Katledilmiştir
 Tahta çıkışı : 1 R.Evvel 1027/26 Şubat 1618
 Tahtan inişi : 1032/19 Mayıs 1622

* Osmanlı tahtına çıkarıldı diyornz. Çünkü bu cülusun mahiyeti ve nedenleri henüz az-çok karanhktır.

Babası	: Ahmed I.
Annesi	: Mâhfîrûze (Hatice) Sultan, Yunan (?)
Eşleri	: Âkile (Ukayle) Meylişah Bir de ismi belirlenemeyen
Oğulları	: Emîr (1621-1622) Mustafa
Kızı	: Zeynep Sultan

17- MURAD IV.

Ünvanı	: Bağdat Fâtîhi: Bu sıfatı 26 Aralık 1638'de kazanmıştır. "Murâdî" mahlası ile şiirler yazmıştır. "Şah Murad" mahlasını bestelerinde kullanmıştır. Sahib-i Kiran ve Gâzi diğer ünvanlarıdır.
Doğ. tarihi, yeri	: 28 C.Evvel 1021/27 Temmuz 1612, İstanbul
Öl. tarihi, yeri	: 1049/8 Şubat 1640
Ölüm sebebi	: Karaciğer ve had mafsalsomatizması
Tahta çıkışı	: 14 Zilkâde 1032/10 Eylül 1623
Tahtan inişi	: 1049/8 Şubat 1640
Babası	: Ahmed I.
Annesi	: Kösem Mahpeyker, Yunan
Eş(ler)i	: Safiye
Oğulları	: Ahmed (doğ.1627) Süleyman (doğ. 1631) Mehmed (doğ. 1633) Alâeddin (doğ. 1635) Mahmud (?-1640)*
Kızları	: Kaya Esmâ-Han (1633-1659) Rukiyye (1640?-1716) Gevherhan (doğ. 1630) Ayşe Fatma Hafise Safiye Hanzâde Rukuye Esmahan İsmi belirlenemeyen iki kızı daha**

* Şehzâdelerin hepsi de henüz babaları hayatta iken ölmüşlerdir (Ölümleri: 1640)

** Evliyâ Çelebi çocuklarının sayısını 32 olarak göstermekte ise de (Seyahat-name, I, 225) saptanabilenler, 5'i erkek olmak üzere, 17 kadardır.

18- İBRAHİM

- Ünvanı : Deli: Bu ünvanının şuur bozukluğu ile ilgisi yoktur.
Aşırı ve taşkın hareketlerinden dolayı denmiştir.
- Doğ. tarihi, yeri : 12 Şevvel 1024/4 Aralık 1615, İstanbul
- Öl. tarihi, yeri : 28 Receb 1058/18 Ağustos 1649, İstanbul
- Ölüm sebebi : Katledilmiştir
- Tahta çıkışı : 16 Şevvel 1049/8 Şubat 1640
- Tahtan inişi : 18 Receb 1058/8 Ağustos 1648
- Babası : Ahmed I.
- Annesi : Kösem Mahpeyker, Yunan
- Eşleri : Hatice Turhan
Hatice Muazzez
Saliha Dilâşub
Şivekâr, Şekerpâre, Poliye, Sakızula,
Telli (Hümâşah), Zafire, Hûbyâr, Saçbağlı,
İki tanesinin de ismi belirlenmiyor
- Oğulları : *MEHMED IV.* (1642-1693)
SÜLEYMAN II. (1642-1691)
AHMED II. (1643-1695)
Bayezid (1646-1646)
Cihangir (1646-1648)
Murad (1643-1644)
Orhan (1648-1650)
Osman (doğ. 1644)
Selim (1644-1699)
- Kızları : Ümmügülsüm (1642-1655)
Fatma (1642-1682?)
Ayşe (1646?-?)
Beyhan (1645-1700)
Atike (1646-1686)
Gevherhan (1646-1694)
Kaya
İki kızının da ismi saptanamamıştır.

19- MEHMED IV.

- Ünvanı : Avcı
- Doğ. tarihi, yeri : 30 Ramazan 1051/2 Ocak 1642, İstanbul
- Öl. tarihi, yeri : 28 R.Âhir 1104/6 Ocak 1693, Edirne

- Ölüm sebebi : Felç/Bedenin zayıf düşmesi/Zehirlenme(?)
 Tahta çıkışı : 18 Receb 1058/8 Ağustos 1648
 Tahtan inişi : 1 Muharrem 1099/7 Kasım 1687
 Babası : Sultan İbrahim
 Annesi : Hatice Turhan, Rus (?)
 Eşleri : Râbia Gülnûş (Emetu'llah) (1642-1715)
 Gülbeyaz
 Afife
 Hatice
 Güneş
 Oğulları : *MUSTAFA II.* (1664-1703)
AHMED III. (1673-1736)
 Bayezid (1678-1769)
 Süleyman (doğ. 1681)
 Kızları : Hatice (1662?-1743)
 Fatma (1681?-1700)
 Ümmügülsüm (1680?-1720)
 Gevher
 Küçük
 Safiye
 Gözdeleri : Cihanşah
 Dürriye
 Nevruz

20- SÜLEYMAN II.

- Doğ. tarihi, yeri : 15 Safer 1052/15 Nisan 1642, İstanbul
 Öl. tarihi, yeri : 26 Ramazan 1102/22 Haziran 1691, Edirne
 Ölüm sebebi : İstiska illeti: Böbrek ve idrar yolları rahatsızlığının neticesi olarak bedeninin her hangi bir yerine fazla sulu madde birikmesidir. (Süleyman II., bu hastalığını iki yıl çekmiştir. Ancak rahatsızlığı süresince büyük gayret ve metânet göstermiştir.)
 Tahta çıkışı : 2 Muharrem 1099/8 Kasım 1687
 Tahtan inişi : 1103/22 Haziran 1691
 Babası : Sultan İbrahim
 Annesi : Saliha Dilâşub (öl. 22 Safer 1101/14 Ekim 1689)
 Eşi : Şahhuban Sultan
 Oğulları : İki şehzâdesi vardır. (Adları belirlenememiştir.)
 Kızı : Yoktur.

21- AHMED II.

- Doğ. tarihi, yeri : 6 Zilhicce 1052/25 Şubat 1643, İstanbul
 Öl. tarihi, yeri : 22 C.Âhir 1106/6 Şubat 1695, Edirne
 Ölüm sebebi : İstiska illeti: Bedenin herhangi bir yerine fazla sulu madde birikmesidir. Bu rahatsızlığı nedeniyle hünyenin çok zayıf düşmesi. Ayrıca Felç de ölüm sebebi olarak gösterilmektedir.
 Tahta çıkışı : 26 Ramazan 1102/23 Haziran 1691
 Tahtan inişi : 1107/6 Şubat 1695
 Babası : Sultan İbrahim
 Annesi : Hatice Muazzez
 Eşleri : Râbia Sultan (öl. 1713)
 Şâyet (öl. 1710)
 Oğulları : İbrahim (6 Ekim 1692-4 Mayıs 1714)
 Selim (1692-1693)
 Kızları : Asiye (öl. 1694)
 Atike (doğ. 1694)
 Hatice

22- MUSTAFA II.

- Ünvanı : Şiirlerinde "İkbâlî" ve "Meftûnî" mahlasını kullanmıştır.
 Doğ. tarihi, yeri : 1075/5 Haziran 1664, Edirne
 Öl. tarihi, yeri : 1115/29 Aralık 1703, İstanbul
 Ölüm sebebi : İstiskâ illeti: Bedenin herhangi bir yerine fazla sulu madde birikmesidir.
 Tahta çıkışı : 21 C.Âhir 1106/6 Şubat 1695
 Tahtan inişi : 10 R.Âhir 1115/23 Ağustos 1703
 Babası : Mehmed IV. (Avcı)
 Annesi : Râbia Gülnûş (Emetullah), Hıristiyan)
 Eşleri : Sâliha (öl. 1739)
 Şehsuvar (1676-1756)
 Âlicenab (öl. 1679)
 Hafise (doğ. 1683)
 Hatice (Mahfirûse), Hafiten ve bir de ismi belirsiz
 Oğulları : MAHMUD I. (1696-1754)
 OSMAN III. (1699-1757)

Ahmed (a) (1699-1699)
 Mehmed (1698-1703)
 Süleyman (1703-1710)
 Ahmed (b) (1703-1703)
 Hasan (1699-1733)
 Murad (a) (1702-1703)
 Hüseyin (1699-1700)
 Murad (b) (1703-1703)
 Selim (1699-1701)

Kızları : Ayşe (10 Nisan 1696-13 Aralık 1754)
 Emine (1 Eylül 1696-1739)
 Safiyye (13 Aralık 1696-15 Mayıs 1778)
 Rukiye (a) (öl. 1703)
 Ümmügülsüm (1700-1701)
 Rukiye (b) (öl. 1698)
 Fatma (öl. 1699)
 Zeyneb (öl. 1705)
 Esmâ
 Emetullah (1704-19 Mart 1729) (Babasının ölümünden sonra doğmuştur.)

23- AHMED III.

Ünvanı : Kuvvetli bir şâirdi. "Necîbî" mahlası ile birçok şiirler yazmıştır.

Doğ. tarihi, yeri : 1084/31 Aralık 1673, Hacıoğlu Pazarı
 Öl. tarihi, yeri : 1149/1 Temmuz 1736, İstanbul
 Ölüm sebebi : Tabîî ve genel rahatsızlık
 Tahta çıkışı : 10 R.Evvel 1115/23 Ağustos 1703
 Tahtan inişi : 1143/1 Ekim 1730
 Babası : Mehmed IV. (Avcı)
 Annesi : Râbia Gülnûş (Emetullah), Hristiyan
 Eşleri : Mihrişah (Mihrimah, Emine)
 Râbia Şermi
 Ayşe (Hâce)
 Gülnûş
 Hüsnüşah (öl.1733)
 Ümmügülsüm (öl. 1768), Şahin (öl. 1732)
 Fatma Hümâşah (öl.1742)

- Hatice (öl.1712)
 Hatem (öl. 1772)
 Müslime (öl. 1749)
 Rukiye, Ümmetullah, Bânû
 Zeyneb (öl. 1757)
 Oğulları : *MUSTAFA III.* (1717-1774)
ABDÜLHAMİD I. (1725-1789)
 Abdullah (1710-1719)
 Abdülmecid (1709-1710)
 Abdülmelik (1709-1711)
 Ali (1706-1706)
 Bayezid (1718-1771)
 İbrahim (1720-1721)
 Mahmud (öl. 1756)
 Mehmed (a) (1697-1703)
 Mehmed (b) (1705-1706)
 Mehmed (c) (1712-1713)
 Mehmed (d) (1717-1756)
 İsa (1706-1706)
 Murad (a) (1707-1707)
 Murad (b) (1708-1708)
 Numan (1723-1764)
 Selim (a) (1706-1708)
 Selim (b) (1715-1716)
 Seyfeddin (1728-1732)
 Süleyman (1710-1732)
 Hasan
 Kızları : Ayşe (Küçük) (1715-1775)
 Emine (a) (öl. 1720)
 Emine (b) (öl. 1732)
 Esmâ (a) (öl. 1788)
 Esmâ (b)
 Atiğe (1712-1737)
 Fatma (1704-1733)
 Ferdâne (öl. 1817)
 Hatice (a) (1707-1708)
 Hatice (b) (doğ. 1710)
 Hatice (c) (1719-1738)
 Nâile (1725-1726)
 Nazife (1725-1764)

Râbia (a) (1727-1728)
 Râbia (b) (1719-1722)
 Reyhâne (öl. 1720)
 Rukiye (a) (1707-1707)
 Rukiye (b) (1712-1714)
 Sabiha (1726-1726)
 Ümmügülsüm (1708-1732)
 Ümmühabibe (öl. 1730)
 Ümmüselma (a) (öl. 1719)
 Ümmüselma (b) (1732-1732)
 Zeyneb (a) (1708-1708)
 Zeyneb (b) (1710-1710)
 Zübeyde (1728-1756)
 Saliha (1715-1778)
 Ümmetullah (a) (doğ. 1719)
 Ümmetullah (b) (1723-1724)
 Zeyneb Âsime

24- MAHMUD I.

Ünvanı : "Sebkati" mahlası ile şiirler yazmıştır. Başka bir ünvanı ise "Kambur"dur.

Doğ. tarihi, yeri : 3 Muharrem 1108/2 Ağustos 1696, İstanbul

Öl. tarihi, yeri : 1168/13 Aralık 1754, İstanbul

Ölüm sebebi : Kalb ve dolaşım sistemi bozukluğu

Tahta çıkışı : 19 R.Evvel 1143/1 Ekim 1730

Tahtan inişi : 1168/13 Aralık 1754

Babası : Mustafa II.

Annesi : Sâliha Sultan

Eşleri : Hatem (öl.1769)
 Ayşe (Hâce) (öl. 1746)
 Hatice Râmi (öl. 1780)
 Râziye
 Tiryal (öl. 1789)
 Verdinaz (öl.1804)

Çocukları : Çocuksuz

25- OSMAN III.

Doğ. tarihi, yeri	: 30 C.Âhir 1110/2 Ocak 1699, İstanbul
Öl. tarihi, yeri	: 16 Safer 1171/30 Ekim 1757, İstanbul
Ölüm sebebi	: Kalb ve dolaşım sistemi
Tahta çıkışı	: 28 Safer 1168/14 Aralık 1754
Tahtan inişi	: 1171/30 Ekim 1757
Babası	: Mustafa II.
Annesi	: Şehsuvar Sultan, Rus
Eşleri	: Leylâ Sultan (öl. 1794) Zerki
Çocukları	: Çocuksuz

26- MUSTAFA III.

Ünvanı	: "Cihangir" mahlası ile şiiirler yazmıştır.
Doğ. tarihi, yeri	: 14 Safer 1129/28 Ocak 1717, İstanbul
Öl. tarihi, yeri	: 8 Zilkâde 1187/21 Ocak 1774, İstanbul
Ölüm sebebi	: Beyin kanaması
Tahta çıkışı	: 16 Safer 1171/30 Ekim 1757
Tahtan inişi	: 1188/21 Ocak 1774
Babası	: Ahmed III.
Annesi	: Mihrişah Sultan
Eşi	: Mihrişah
Oğulları	: <i>SELİM III.</i> (1761-1808) Mehmed (1766-1767)
Kızları	: Hatice (a) (doğ. 1766) Hatice (b) (1768-1822) Hibetullah (1759-1762) Mihrümah (1760-1764) Mihrişah (1762-1769) Şah (1761-1803) Beyhan (1766-1824) Esmâ Fatma

27- ABDÜLHAMİD I.

- Doğ. tarihi, yeri : 5 Receb 1137/20 Mart 1725, İstanbul
 Öl. tarihi, yeri : 10-11 Receb 1203/6-7 Nisan 1789, İstanbul
 Ölüm sebebi : Beyin kanaması
 Tahta çıkışı : 8 Zilkâde 1187/21 Ocak 1774
 Tahtan inişi : 1204/7 Nisan 1879
 Babası : Ahmed III.
 Annesi : Râbia Şermi Kadın
 Eşleri : Ayşe Sineperver (öl. 1828)
 Nakşidil (öl. 1817)
 Ayşe (a) (öl. 1784)
 Fatma (Şebsefa) (öl. 1805)
 Hü mâşah (öl. 1778)
 Nükhetsezâ (öl. 1850)
 Ayşe (b) (öl. 1825)
 Beynaz (öl. 1823)
 Hatice (öl. 1807), Ruşşah (Ruşşan)
 Oğulları : *MUSTAFA IV.* (1779-1808)
MAHMUD II. (1785-1839)
 Abdullah (1775-1775)
 Abdürrahim (1777-1777)
 Abdülaziz (1779-1779)
 Ahmed (1776-1778)
 Alemşah (1784-1786)
 Mehmed (1776-1781)
 Murad (1783-1785)
 Nusret Mehmed (1783-1785)
 Süleyman (1779-1786)
 Selim (doğ. 1779)
 Kızları : Dürrîşehvar (1774-1826)
 Ayşe (1777-1777)
 Emine (1788-1791)
 Aynîşah (1780-1780)
 Esmâ (a) (doğ. 1778)
 Esmâ (b) (1782-1848)
 Fatma (1782-1785)
 Hatice (doğ. 1784)
 Hibetullah (1789-1841)
 Melikşah (1781-1781)
 Râbia (a) (1780-1780)
 Râbia (b) (1786-1786)
 Sâliha (1786-1787)
 Zekiye (öl. 1787)

28- SELİM III.

- Ünvanı : Şiirlerinde "İlhâmî" mahlasını kullanmıştır. Şehid ve Cihandar diğer ünvanlarıdır.
- Doğ. tarihi, yeri : 27 C.Evvel 1175 /24 Aralık 1761, İstanbul
- Öl. tarihi, yeri : 14 C.Âhir 1223 /29 Temmuz 1808, İstanbul
- Ölüm sebebi : Katledilmiştir
- Tahta çıkışı : 11 Receb 1203 /7 Nisan 1789
- Tahtan inişi : 21 R.Evvel 1222 /29 Mayıs 1807
- Babası : Mustafa III.
- Annesi : Mihrişah Sultan, Gürcü
- Eşleri : Âfitâb (öl. 1813)
Nefizar (öl. 1792)
Tabısefa (öl. 1854)
Hasanmah (Hüsnümah) (öl. 1814)
Nûr-i Şems (öl. 1826)
Refet (1780-1870)
Zibifer (öl. 1817)
Pâkize
- Çocukları : Yoktur

29- MUSTAFA IV.

- Ünvanı : Maktûl
- Doğ. tarihi, yeri : 26 Şaban 1193 /8 Eylül 1779, İstanbul
- Öl. tarihi, yeri : 28 Ramazan 1223 /17 Kasım 1808, İstanbul
- Ölüm sebebi : Katledilmiştir
- Tahta çıkışı : 21 R. Evvel 1222 /21 Mayıs 1807
- Tahtan inişi : 1223 /28 Temmuz 1808
- Babası : Abdülhamid I.
- Annesi : Ayşe Sine-Perver
- Eşleri : Şevkinur (öl. 1812)
Dilpezîr (öl. 1809)
Seyâre (öl. 1817)
Peykidil (öl. 1808)
- Oğulları : Yok
- Kızı : Emine

30- MAHMUD II.

- Ünvanı : "Adli" adı ile anılmaktadır.
- Doğ. tarihi, yeri : 1199/20 Temmuz 1784, İstanbul
- Öl. tarihi, yeri : 1255/1 Temmuz 1839, İstanbul
- Ölüm sebebi : Verem (Tüberküloz)
- Tahta çıkışı : 4 C.Âhir 1223/28 Temmuz 1808
- Tahtan inişi : 1255/1 Temmuz 1839
- Babası : Abdülhamid I.
- Annesi : Nakş-i Dil Vâlide Sultan, (Avrupalılar annesinin Fransız olduğunu ortaya atarlar.
- Eşleri : Bezmiâlem (öl. 1853)
 Pertevniyal (öl. 1883)
 Nûr-i tâb (öl. 1886)
 Âşûb-i Can (öl. 1870)
 Lebrîz Felek (öl. 1865)
 Nevi Fidan (Nevfedâ) (öl. 1855)
 Pervîz Felek (öl. 1863)
 Zer Nigar (öl. 1832)
 Perestev (1803-1866)
 Âlicenab, Tiryal (öl. 1883)
 Fatma, Mislinayab
 Hûşyâr, Gülcemal
 Kerime, Ebr-i Reftâr (öl. 1825)
 Hüsn-i Melek (öl. 1886)
- Oğulları : *ABDÛLMECİD I.* (1823-1861)
ABDÛLAZİZ (1830-1876)
 Abdülhamid (1) (1913-1825)
 Abdülhamid (2) (1827-1829)
 Abdullah (öl. 1820)
 Ahmed (1) (1814-1815)
 Ahmed (2) (1819-1819)
 Ahmed (3) (1819-1819)
 Ahmed (4) (1822-1823)
 Ahmed (5) (1823-1823)
 Bayezid (1812-1812)
 Kemâleddin
 Mahmud (1822-1829) /
 Mehmed (1) (1814-1814)
 Mehmed (2) (1822-1822)

- Kızları :
- Murad (1812-1813)
  - Nizâmeddin (1835-1838)
  - Osman (1813-1814)
  - Süleyman (1818-1819)
  - Âdile (1826-1899)
  - Atiye (1824-1850)
  - Ayşe (1809-1810)
  - Emine (1813-1816)
  - Esmâ
  - Fatma (1) (1809-1809)
  - Fatma (2) (1811-1825)
  - Hatice (1825-1842)
  - Hamide (1) (1817-1817)
  - Hamide (2) (1818-1819)
  - Hayriye (1) (1831-1831)
  - Hayriye (2) (1833-1833)
  - Mihrimah (1812-1838)
  - Münîre (1824-1825)
  - Sâliha (1811-1843)
  - Zeyneb (öl. 1816)
  - Şah

31- ABDÜLMECİD I.

- Ünvanı : Gâzî
- Doğ. tarihi, yeri : 11 Şaban 1283/23 Nisan 1823, İstanbul
- Öl. tarihi, yeri : 15 Zilhicce 1277/25 Haziran 1861, İstanbul
- Ölüm sebebi : Verem (Tüberküloz)
- Tahta çıkışı : 19 R.Âhir 1255/3 Temmuz 1839
- Tahtan inişi : 1278/27 Haziran 1861
- Babası : Mahmud II.
- Annesi : Bezmiâlem, Gürcü
- Eşleri : Şevkefzâ (1820-1889)
- Tirimüjgân (1819-1853)
- Gülcemâl (1826-1851)
- Gülüstû (Gülistan) (öl. 1861)
- Bezmi, Şâyeste
- Düzdidil (öl. 1845)
- Navek-Misâl (öl. 1854)

- Nesrin (öl. 1853)
 Nukhetsezâ (1827*1850)
 Rusdil (1824-1887)
 Servetsezâ (öl. 1878), Perestû
 Şemsinûr, Serfiraz
 Zerrîn-Melek (öl. 1842)
 Ceylângâr (öl.1855)
 Nâlândil (1829-1890)
 Nergiz (öl.1848)
 Neveser (öl.1889)
 Verd-i Cinan (1826-1889)
 Oğulları : MURAD V. (1840-1904)
 ABDÜLHAMİD II. (1842-1918)
 MEHMED V. (Reşad) (1844-1918)
 MEHMED VI. (Vahideddin) (1861-1926)
 Ahmed (1845-1845)
 Kemâleddin (1847-1905)
 Bahâeddin (öl.1852)
 M.Abdüssamed (öl. 1854)
 Mehmed Âbid (1848-1848)
 B.Burhâneddin (1849-1876)
 Mehmed Fuad (1848-1848)
 M.Nizâmeddin (1850-1853),
 Mehmed Rüşdü (1852-1852)
 Mehmed Vamık (1850-1850)
 M.Ziyâeddin (1846-1849)
 Nureddin (1851-1855)
 Osman Seyfeddin (öl. 1855)
 Süleyman (1861-1909)
 Kızları : Behiye (1848-1876)
 Cemile (1843-1915)
 Behice (1848-1876)
 Fatma (1840-1884)
 Fehime (1) (1855-1856)
 Fehime (2) (1861-1861)
 Hatice (1842-1842)
 Mediha (1856-1928)
 Mevhibe (1840-1841)
 Mukbile (1850-1853)
 Münire (1844-1862)

Şehime (1855-1856)
 Sabiha (1848-1849)
 Refia (1842-1879)
 Neyire (1841-1844)
 Nâime (1840-1843)
 Nâile (1856-1882)
 Sâmiye (1845-1845)
 Seniha (1852-1931)
 Semiha (doğ.1877)
 Zekiye (öl.1856)
 Rukiye
 Aliye (1842-1844)
 Bedihe (öl.1853)

32- *ABDÜLAZİZ*

- Ünvanı : “Şehid”
 Doğ. tarihi, yeri : 15 Şaban 1245/9 Şubat 1830, İstanbul
 Öl. tarihi, yeri : 1293/4 Haziran 1876, İstanbul
 Ölüm sebebi : İntihardır; (Abdülaziz, sakalını düzeltmek bahânesi ile, vâlidesinden aldığı ucu sivri bir makas ile kollarının damarlarını keserek intihar etmiştir.
 Tahta çıkışı : 17 Zilhicce 1277/25 Haziran 1861
 Tahtan inişi : 1293/29-30 Mayıs 1876
 Babası : Mahmud II.
 Annesi : Pertevniyal Vâlide Sultan
 Eşleri : Hayrânidil (1846-1898)
 Dürr-i Nev (1835-1892)
 Gevheri (1856-1884)
 Mihrîşah
 Yıldız
 Edâ Dil (öl.1875)
 Nesrin (Neş'e-rek) (öl.1876)
 Oğulları : *ABDÜLMECİD II.* (1868-1944)
 Yusuf İzzeddin (1857-1916)
 Mahmud Celâleddin (1862-1888)
 Mehmed Seyfeddin (doğ. 1894)
 Mehmed Selim (1866-1867)
 Mehmed Şevket (1872-1899)

- Kızları** : Emine (1) (1866-1867)
 Emine (2) (1875-1920)
 Esmâ (1870-1899)
 Fatma (1874-1874)
 Münîre (1877-1877)
 Sâliha (1862-1941)
 Nâzime (doğ. 1867-1947)

33- MURAD V.

- Ünvanı** : Adı Mehmed olup, mahlası Murad'dır.
Doğ. tarihi, yeri : 24 Receb 1287/21 Eylül 1840, İstanbul
Öl. tarihi, yeri : 17 C. Âhir 1322/28 Ağustos 1904, İstanbul
Ölüm sebebi : Şeker hastalığından ölmüştür. (Diyabet)
Tahta çıkışı : 7 C.Evvel 1293/30 Mayıs 1876
Tahtan inişi : 10 Şaban 1293/31 Ağustos 1876
Babası : Abdülmecid I.
Annesi : Şevkefza Valide Sultan, Çerkez
Eşleri : Cevher-rîz
 Reftâr-ı Dil (1838-1936)
 Nev-Dürr
 Remiş-nâz
 Filiz-ten
 Şahcan (Şâyân) (1853-1945)
 Meyl-i Servet (1854-1903)
 Rezan (1866-1910)
 Eleron (Mevhibe?) (1835-1936)
Oğulları : Mehmed Selâhaddin (1861-1915)
 Seyfeddin (doğ.1872)
 Süleyman (doğ.1866)
Kızları : Aliye (doğ.1879)
 Fatma (1879-1932)
 Fehime (1875-1929)
 Hatice (1870-1938)

34- ABDÜLHAMİD II.

- Ünvanı** : Kanlı, Bedros
Doğ. tarihi, yeri : 16 Şaban 1258/21 Eylül 1842, İstanbul
Öl. tarihi, yeri : 28 R.Âhir 1336/10 Şubat 1918, İstanbul
Ölüm sebebi : Pnömoni

- Tahta çıkışı : 10 Şaban 1293/31 Ağustos 1876
 Tahtan inişi : 1327/27 Nisan 1909
 Babası : Abdülmecid I.
 Annesi : Tîr-i Müjgân (öl. 1849), Çerkez
 Eşleri : Bedr-i Felek (1851-1930)
 Bidar (1858-1918), Sâzkâr (d.1875),
 Emsâlinur (doğ. 1866/1950),
 Peyveste (doğ. 1873),
 Sâliha Nâciye (1887-1923), Sâfinaz,
 Nurefzun, Dilpesend (1865-1903),
 Nâzikedâ (öl. 1895), Mezide (1869-1908),
 Müşfikâ (1867-1961), Behice (doğ. 1882), Fatma
 Pesend, Dürdâne (1867-1955)
 Oğulları : Selim (1870-1937)
 Abdülkadir (1878-1945)
 Ahmed Nûri (1878-1945)
 Burhâneddin (1885-1945)
 Abdürrahim (1894-1954)
 A.Nüreddin (1901-1950)
 M.Bedreddin (1901-1904)
 Mehmed Âbid (öl.1904)
 Kızları : Ulviye (1868-1872)
 Zekiye (1872-1950)
 Nâime (1876-1945)
 Nâile (1884-1957)
 Şâdiye (doğ.1886)
 Ayşe (1887-1960)
 Refia (1891-1938)
 Hatice (1897-1953)
 Sâmiye* (1907-1908)

35- MEHMED V.

- Ünvanı : Reşad
 Doğ. tarihi, yeri : 1260/2 Kasım 1844, İstanbul
 Öl. tarihi, yeri : 1337/3 Temmuz 1918, İstanbul
 Ölüm sebebi : Şeker hastalığı (Diyabet)
 Tahta çıkışı : 6 R.Âhir 1327/27 Nisan 1909

* Çocuklarından üçü şehzâdeliğinde, kalan 14'ü ise hükümdarlığı zamanında olmuştur.

Tahtan inişi	: 1373/3 Temmuz 1918
Babası	: Abdülmecid I.
Annesi	: Gülcemâl (1826-1851)
Eşleri	: Mihrengîz (1869-1938) Dürr-i Adn (1860-1910) Kâm-res (1855-1921), Nâz-Perver, Dil-Firîb
Oğulları	: Mahmud Necmeddin (1878-1913) Mehmed Ziyâdeddin (doğ.1873) Ömer Hilmi (doğ. 1888)
Kızı	: Yoktur.

36- MEHMED VI.

Ünvanı	: Vahîdeddin, Kara
Doğ. tarihi, yeri	: 1278/14 Ocak 1861, İstanbul
Öl. tarihi, yeri	: 1345/16 Mayıs 1926, San Remo
Ölüm sebebi	: Kalb yetersizliği
Tahta çıkışı	: 25 Ramazan 1336/3 Temmuz 1918
Tahtan inişi	: 1341/18 Kasım 1922
Babası	: Abdülmecid I.
Annesi	: Gülüstü, Çerkez
Eşleri	: Nâzikedâ (doğ. 1866) İnşirah (1887-1930) Meveddet (1893-1951) Nevzat (doğ.1902) Nevâre (doğ. 1901) Nühibe
Oğulu	: Mehmed Ertuğrul (1912-1944)
Kızları	: Fatma Ulviye (1892-1967) Rukiyye Sabiha (1894-1971) Fanire (doğ.1888)

37- ABDÜLMECİD II*

Ünvanı	: Halife
Doğ. tarihi, yeri	: 1285/29 Mayıs 1868, İstanbul
Öl. tarihi, yeri	: 1364/23 Ağustos 1944, Paris

* Yalnız halifedir. (17 Kasım 1922'de Vahdeddin yurdu terk etmişti. Osmanlı Hânedâ-nı'nın o tarihte yaşça en büyük temsilcisi olan Abdülmecid Efendi, 18 Kasım 1922'de BBMM. ta-rafından halife seçildi. Saltanatın kaldırılışı 1 Kasım 1922, halifelığın kaldırılışı ise 3 Mart 1924'dür.)

Ölüm sebebi	: Kalb yetersizliği
Tahta çıkışı	: 29 R.Evvel 1341 /19 Kasım 1922
Tahtan inişi	: 1343 /3 Mart 1924
Babası	: Abdülaziz
Annesi	: Hâyrânidil
Eşleri	: Bih-rûz (doğ.1903) Atiyye Mehisti (doğ. 1892-1964) Hayrûnnisa (doğ.1876-1936) Şehsuvar (doğ.1881-1945)
Oğlu	: Ömer Fâruk (Dâmâd) (1898-1969)
Kızları	: Dürr-i Şehvar (doğ. 1913) Hatice (doğ. 1914) Hayriye (doğ.1914) Ayşe (doğ.1914)

BİBLİYOGRAFYA

- Ahmet Refik: *Kadınlar Saltanatı*, 4 cilt, İst., 1332.
- Alderson, A.D.: *The Structure of the Ottoman Dynasty*, Oxford, 1956, Clarendon Press.
- Danişmend, İsmail Hâmi: *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, 4c., İst., 1971.
- Halil Edhem Eldem: *Düvel-i İslâmiyye*, İstanbul, 1345.
- Gövsâ, İ.Alâettin: *Meşhur Adamlar Ansiklopedisi*, 4c., İst., 1933.
- Gövsâ, İ.Alâettin: *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, İstanbul.
- Hey'et: *Hayat Tarih Mecmuası* (Değişik sayılar)
- Hey'et: *İslâm Ansiklopedisi*, 1-12 cilt, İst., 1970.
- Hey'et: *Meydan Larousse*, 1-12 cilt, İstanbul, 1969-1973.
- Hey'et: *Tarih III, Yeni ve Yakın Zamanlarda Osmanlı-Türk Tarihi*, İst., Devlet Matbaası, 1931.
- Hey'et: *Türk (İnönü) Ansiklopedisi*, 1-23 c., Ank., 1946-....
- Kocatürk, V.Mahir: *Osmanlı Padişahları*, Ank., 1957, (3.Bsm.)
- Koçu, Reşat Ekrem: *Osmanlı Tarihinin Panoraması*, İst., 1964.
- Koçu, Reşat Ekrem: *Türk Tarihinin 50 Büyük Adamı*, İst., 1958.
- Mehmed Süreyya: *Sicilli-i Osmânî*, 4 cilt, İstanbul, 1308.
- Mehmed Tâhir (Bursah): *Osmanlı Müellifleri*, 3 cilt, İst., 1333-1342.

- Oktay, Afşin: *Biyografiler Ansiklopesidi*, Ankara, 1958.
- Öztuna, Yılmaz: *Büyük Türkiye Tarihi*, 1-14 cilt, İst., 1977-79.
- Pakalın, Mehmed Zeki: *Maktul Şehzâdeler*, İstanbul, 1336.
- Şapolyo, Enver Behnan: *Osmanlı Sultanları Tarihi*, İstanbul, 1961.
- Şehsuvaroğlu, Bedi, N.: "Osmanlı Padişahlarının Hastalıkları ve Ölüm-leri", *Hayat Tarih Mecmuası*, Yıl: 13, sayı: 12, s. 36-39. Ayrıca aynı yazarın aynı konuda bir başka yazısı için, bkz. *V. Türk Tarih Kongresi*, Ank., 1960, s. 392-411.
- Şemsettin Sâmî: *Kâmûs el-A'lâm*, İst., 1306-1316, 1-6 cilt.
- Taşköprülü-Zâde: *Şakâyik-i Nu'mâniye* (Çev: Mehmed Vecdî), İst., 1269.
- Uluçay, M.Çağatay: *Taht Uğrunda Baş Veren Sultanlar*, İst., 1961.
- Uluçay, M.Çağatay: *Harem II.*, Ankara, 1971. (TTK. Basımevi).
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: *Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı*, Ankara, 1945. (TTK. Basımevi).
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: *Osmanlı Tarihi*, 4 cild, TTK.Basımevi.
- Yücebaş, Hilmi: *Şâir Padişahlar*, İstanbul, 1960.

OSMANLI SULTANLARININ SOY ÇİZELGESİ

